

Powiatowy Inspektorat Weterynarii
w Wieluniu
ul. Kolejowa 63, 98-300 Wieluń
tel./fax 43 843 36 49

STAROSTWO POWIATOWE W PAJĘCZNIĘ

Informacja Powiatowego Lekarza Weterynarii w Wieluniu o stanie bezpieczeństwa sanitarno-weterynaryjnego na terenie Powiatu Pajęczańskiego w 2014 roku

I. Zadania Inspekcji Weterynaryjnej.

Celem działania Inspekcji Weterynaryjnej jest ochrona zwierząt i ochrona zdrowia zwierząt oraz zapewnienie bezpieczeństwa produktów pochodzenia zwierzęcego w celu zapewnienia ochrony zdrowia publicznego.

W ramach tej funkcji wspierany jest rozwój obszarów wiejskich, podejmowane są działania ukierunkowane na wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych, zrównoważony rozwój obszarów wiejskich oraz poprawę jakości produkcji produktów rolnych.

Do głównych obszarów działania Inspekcji Weterynaryjnej zaliczamy:

- zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych oraz biologicznych czynników chorobotwórczych (zoonoz),
- badania kontrolne zakażeń zwierząt,
- monitorowanie chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych oraz związanej z nimi oporności na środki przeciw drobnoustrojowe u zwierząt, w produktach pochodzenia zwierzęcego i paszach,
- nadzór nad przestrzeganiem wymagań weterynaryjnych w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta gospodarskie,
- nadzór nad wprowadzaniem na rynek zwierząt,
- nadzór nad zdrowiem zwierząt przeznaczonych do rozrodu oraz jakością zdrowotną materiału biologicznego (pozyskiwanie i przechowywanie), jaj wylęgowych drobiu i produktów akwakultury,
- nadzór nad przestrzeganiem przepisów o humanitarnej ochronie zwierząt – dobrostan zwierząt (ochrona zwierząt w chowie i hodowli, w transporcie i podczas uboju),
- nadzór nad przestrzeganiem zasad identyfikacji i rejestracji zwierząt oraz przemieszczaniem zwierząt,
- prowadzenie kontroli weterynaryjnej w handlu i wywozie zwierząt oraz produktów,

- ustalanie warunków i nadzór nad eksportem z podmiotów będących pod nadzorem IW do krajów trzecich,
- nadzór nad bezpieczeństwem produktów pochodzenia zwierzęcego, w tym nad wymaganiami weterynaryjnymi przy ich produkcji, umieszczaniu na rynku oraz sprzedaży bezpośredniej,
- badanie zwierząt rzeźnych oraz produktów pochodzenia zwierzęcego,
- prowadzenie monitoringu żywności tj. monitorowania substancji niedozwolonych, pozostałości chemicznych, biologicznych, produktów leczniczych i skażeń promieniotwórczych u zwierząt, w ich wydzielinach i wydalinach, w tkankach lub narządach zwierząt, w produktach pochodzenia zwierzęcego,
- nadzór nad wytwarzaniem, obrotem i stosowaniem pasz łącznie z produkcją pierwotną obejmującą uprawę zbóż, przechowywanie i transport,
- prowadzenie monitoringu pasz,
- nadzór nad stosowaniem pasz leczniczych,
- nadzór nad pozyskiwaniem i zagospodarowywaniem ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do konsumpcji przez ludzi (utylicacja w zakładzie utylizacyjnym),
- zarządzanie systemami informatycznymi w weterynarii.

II. Statut PIW oraz kadry Inspekcji Weterynaryjnej- Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Wieluniu.

Zarządzeniem nr 16/2011 Głównego Lekarza Weterynarii z dnia 12 stycznia 2011 roku nadano statut Powiatowemu Inspektoratowi Weterynarii w Wieluniu.

Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Wieluniu działa na podstawie:

- 1) Ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. Nr 112, poz. 744 z 2010 r. z późn. zm.)
- 2) Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.)
- 3) Ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206 z późn. zm.),
- 4) Zarządzenia Nr 1 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie organizacji wojewódzkich, powiatowych i granicznych inspektoratów weterynarii (Dz. Urz. MR i RW Nr 3 poz. 3).

Siedzibą Inspektoratu jest miasto Wieluń. Oddział Inspektoratu mieści się również w Pajęcznie. Obszarem działania Inspektoratu są dwa powiaty – **pajęczański i wieluński**.

Powiatowym Inspektorem Weterynarii kieruje powiatowy lekarz weterynarii, jako kierownik powiatowego inspektoratu weterynarii, będący organem niezespółonej administracji rządowej, właściwym w rozumieniu kodeksu postępowania administracyjnego w sprawach związanych z wykonywaniem powierzonych mu zadań i kompetencji, działający jako organ I instancji, przy pomocy Zastępcy Powiatowego Lekarza Weterynarii.

Inspektorat prowadzi działalność w formie jednostki budżetowej w rozumieniu art. 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Powiatowy Lekarz Weterynarii w Wieluniu jest dysponentem III stopnia w zakresie wykonywania budżetu państwa.

Szczegółową organizację i tryb pracy Inspektoratu w Wieluniu oraz szczegółowy zakres zadań komórek organizacyjnych i stanowisk wchodzących w jego skład określa regulamin organizacyjny ustalony przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w uzgodnieniu z Łódzkim Wojewódzkim Lekarzem Weterynarii.

W skład Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Wieluniu wchodzi:

1. Zespół do spraw ochrony zwierząt oraz zdrowia zwierząt,
2. Zespół do spraw bezpieczeństwa żywności,
3. Zespół do spraw pasz oraz ubocznych produktów zwierzęcych,
4. Zespół do spraw finansowo-księgowych,
5. Zespół do spraw administracyjnych.

W Powiatowym Inspektoracie Weterynarii w Wieluniu zatrudnionych było na dzień 31.12.2014 r. 14 osób, w tym Powiatowy Lekarz Weterynarii i jego Zastępca, 6 Inspektorów Weterynaryjnych, 1 Kontroler Weterynaryjny, 2 osoby w zespole finansowo-księgowym oraz 3 osoby w zespole administracyjnym.

III. Prawodawstwo Weterynaryjne.

Inspekcja Weterynaryjna realizuje nałożone na nią zadania w oparciu o przepisy prawa krajowego oraz wspólnotowego, w szczególności:

a) prawo krajowe:

- ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o **Inspekcji Weterynaryjnej** (Dz. U. Nr 121, poz.842 – tekst jednolity z późn. zm.),
- ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o **produktach pochodzenia zwierzęcego** (Dz. U. Nr 17, poz. 127 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o **bezpieczeństwie żywności i żywienia** (Dz. U. Nr 171, poz. 1225 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o **ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt** (tekst jednolity Dz. U. z 2014r. poz.1539.),

- ustawa z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu (Dz. U. Nr 16, poz. 145 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz. U. Nr 91, poz. 872 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 106, poz. 1002 z późn. zm.),
- ustawa a dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045),
- ustawa z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz. U. Nr 53, poz. 33 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 22 czerwca 2001 r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. Nr 36, poz. 233),
- ustawa z dnia 21 stycznia 2005 r. o doświadczeniach na zwierzętach (Dz. U. Nr 33, poz. 289 z późn. zm.),

Jednocześnie do ww. ustaw wydano kilkaset aktów wykonawczych w formie rozporządzeń Rady Ministrów, Prezesa Rady Ministrów, Ministra właściwego do spraw rolnictwa, Ministra właściwego do spraw zdrowia, Ministra właściwego do spraw środowiska i Ministra właściwego do spraw administracji.

b) akty prawa Unii Europejskiej, w szczególności:

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1255/97 z dnia 25 czerwca 1997 r. dotyczące kryteriów wspólnotowych dla miejsc postojów oraz zmieniające plan trasy określony w Załączniku do dyrektywy 91/628/EWG,
- Rozporządzenie Rady Nr 2377/90 z dnia 26 czerwca 1990 r. ustanawiające wspólnotową procedurę dla określania maksymalnego limitu pozostałości weterynaryjnych produktów leczniczych w środkach spożywczych pochodzenia zwierzęcego,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 2629/97 z dnia 29 grudnia 1997 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 820/97 w zakresie kolczyków, rejestrów i paszportów w ramach systemu identyfikacji i rejestracji bydła,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 494/98 z dnia 27 lutego 1998 r. ustanawiające szczegółowe przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 820/97 w odniesieniu do stosowania minimalnych sankcji administracyjnych w ramach systemu identyfikacji i rejestracji bydła,
- Rozporządzenie (WE) nr 1760/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady z 17 lipca 2000 r. ustanawiające system identyfikacji i rejestracji bydła i dotyczące etykietowania wołowiny i produktów z wołowiny oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 820/97,
- Rozporządzenie (WE) nr 999/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. ustanawiające przepisy dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych pasażowalnych encefalopatii gąbczastych,

- Rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi,
- Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. bezpieczeństwa żywności i ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności,
- Rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność,
- Rozporządzenie (WE) nr 998/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. w sprawie wymogów dotyczących zdrowia zwierząt stosowanych do przemieszczania zwierząt domowych o charakterze niehandlowym i zmieniające dyrektywę Rady 92/65/EWG,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1082/2003 z dnia 23 czerwca 2003 r. ustanawiające szczegółowe zasady w celu wykonania rozporządzenia (WE) nr 1760/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie minimalnego poziomu kontroli przeprowadzanych w ramach systemu identyfikacji i rejestracji bydła,
- Rozporządzenie (WE) Nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy,
- Rozporządzenie (WE) Nr 1830/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. dotyczące możliwości śledzenia i etykietowania organizmów zmodyfikowanych genetycznie oraz możliwości śledzenia żywności i produktów paszowych wyprodukowanych z organizmów zmodyfikowanych genetycznie i zmieniające dyrektywę 2001/18/WE,
- Rozporządzenie (WE) Nr 1831/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie dodatków stosowanych w żywieniu zwierząt,
- Rozporządzenie (WE) nr 1946/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie transgranicznego przemieszczania organizmów genetycznie zmodyfikowanych,
- Rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność,
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 21/2004 z dnia 17 grudnia 2003 r. ustanawiające system identyfikacji i rejestrowania owiec i kóz oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1782/2003 i dyrektywy 92/102/EWG i 64/432/EWG,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 136/2004 z dnia 22 stycznia 2004r. ustanawiające procedurę kontroli weterynaryjnej we wspólnotowych punktach kontroli granicznej dotyczącą produktów przywożonych z państw trzecich,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 499/2004 z dnia 17 marca 2004 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1082/2003 w zakresie terminu i wzoru sprawozdań w sektorze bydła,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczące przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzspółnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 745/2004 z dnia 16 kwietnia 2004r. ustanawiające środki w odniesieniu do przywozu produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do indywidualnego spożycia,

- Rozporządzenie (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych,
- Rozporządzenie (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego,
- Rozporządzenie (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi,
- Rozporządzenie (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 911/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. wykonujące rozporządzenie nr 1760/2000/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie kolczyków, paszportów i rejestrów,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 37/2005 z dnia 12 stycznia 2005 r. w sprawie monitorowania temperatur w środkach transportu, podczas magazynowania oraz składowania głęboko mrożonych środków spożywczych przeznaczonych do spożycia przez ludzi,
- Rozporządzenie (WE) nr 183/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 stycznia 2005 r. ustanawiające wymagania dotyczące higieny pasz,
- Rozporządzenie (we) nr 396/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 lutego 2005 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w żywności i paszy pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz na ich powierzchni, zmieniające dyrektywę Rady 91/414/EWG,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 644/2005 z dnia 27 kwietnia 2005r. ustanawiające specjalny system identyfikacji bydła trzymanego w celach kulturalnych i historycznych w oficjalnie zatwierdzonych gospodarstwach, zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1760/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1003/2005 z dnia 30 czerwca 2005r. wdrażające rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku Gallus gallus oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2160/2003,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku Gallus gallus oraz zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 1003/2005,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1505/2006 z dnia 11 października 2006r. wdrażające rozporządzenie Rady (WE) nr 21/2004 w zakresie minimalnego poziomu kontroli prowadzonych w związku z identyfikacją i rejestrowaniem owiec i kóz,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1688/2005 z dnia 14 października 2005r. wprowadzające w życie rozporządzenie (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do specjalnych gwarancji dotyczących Salmonelli związanych z wysyłkami niektórych mięs i jaj do Finlandii i Szwecji,

- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych,
- Rozporządzenie Komisji WE nr 2074/2005 z dnia 5 grudnia 2005r. ustanawiające środki wykonawcze w odniesieniu do niektórych produktów objętych rozporządzeniem (WE) nr 853/2004 i do organizacji urzędowych kontroli na mocy rozporządzeń (WE) nr 854/2004 oraz (WE) nr 882/2004, ustanawiające odstępstwa od rozporządzenia (WE) nr 852/2004 i zmieniające rozporządzenia (WE) nr 853/2004 oraz (WE) nr 854/2004,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 2075/2005 z dnia 5 grudnia 2005r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące urzędowych kontroli w odniesieniu do włośieni (*Trichinella*) w mięsie,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 2076/2005 z dnia 5 grudnia 2005r. ustanawiające środki przejściowe do celów wdrożenia rozporządzeń (WE) nr 853/2004, (WE) nr 854/2004 oraz (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady oraz zmieniające rozporządzenia (WE) nr 853/2004 oraz (WE) nr 854/2004.

Dodatkową podstawą działania Inspekcji Weterynaryjnej o charakterze norm wewnętrznych są plany gotowości zwalczania chorób zakaźnych zwierząt wydane na podstawie art. 54 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Plany gotowości opracowane zostały dla zwalczania następujących chorób zakaźnych zwierząt:

- pryszczycza (FMD),
- klasyczny pomór świń (CSF),
- afrykański pomór świń (ASF),
- choroba pęcherzykowa świń (SVD),
- gąbczasta encefalopatia bydła (BSE),
- rzekomy pomór drobiu (Newcastle Disease),
- wysoce zjadliwa grypa ptaków (HPAI), influenza ptaków,
- wirusowa posocznica krwotoczna ryb łososiowatych (VHS),
- choroba niebieskiego języka (BTV),

Ponadto Powiatowy Lekarz Weterynarii w 2014 roku realizował następujące działania mające na celu:

A. Monitorowanie występowania chorób zakaźnych zwierząt takich jak:

- 1) gruźlica bydła (TBC),
- 2) bruceloza bydła (BrB),
- 3) enzootyczna białaczka bydła (EBB),
- 4) gąbczasta encefalopatia bydła (BSE,)
- 5) bruceloza kóz i owiec,
- 6) salmonelloza w stadach kurcząt brojlerów oraz niosek gatunku kura (*Gallu gallus*),
- 7) klasyczny i afrykański pomór świń u świń i dzików,

- 8) choroba pęcherzykowa świń,
- 9) pryszczycza bydła,
- 10) choroba niebieskiego języka u owiec i bydła,
- 11) gorączka Q u bydła,
- 12) IBR- IPV u bydła,
- 13) HPAI,
- 14) wścieklizna lisów wolno żyjących.

1. W roku 2014 na terenie powiatu pajęczańskiego kontynuowano realizację Programu zwalczania choroby Aujeszkiego u świń, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 2012 r. w sprawie wprowadzenia programu zwalczania i monitorowania choroby Aujeszkiego u świń (Dz. U. 2012 r., poz.1440). Przewidywany czas realizacji programu został rozłożony na lata 2014-2016. Programem są objęte wszystkie stada świń, dla których istnieje obowiązek rejestracji zgodnie z ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt. Udział hodowców i producentów świń w programie jest obowiązkowy. Głównym celem wprowadzenia programu jest uwolnienie terytorium Rzeczypospolitej od tej choroby. W chwili obecnej wszystkie regiony są już uznane za urzędowo wolne od wirusa choroby Aujeszkiego. W dniu zakończenia programu cały teren kraju powinien być uznany przez komisje Europejską za urzędowo wolne od wirusa choroby Aujeszkiego u świń. Realizacja programu w konsekwencji ma umożliwić swobodny handel trzodą chlewną z państwami, które są wolne od w/w jednostki chorobowej.

W roku 2014 na terenie powiatu pajęczańskiego wykonano ogółem **1677 badań** w kierunku choroby Aujeszkiego w **770 stadach**.

W stosunku do roku 2013 nie stwierdzono żadnego nowego stada z wynikiem dodatnim.

Dla wszystkich producentów trzody chlewnej zostały już wcześniej wydane decyzje administracyjne nadające ich siedzibom stad status urzędowo wolny i na bieżąco są wydawane decyzje dla nowych producentów trzody chlewnej.

2. BSE (gąbczasta encefalopatia bydła) – badaniu podlegały wszystkie sztuki w wieku powyżej 96 m-cy ubite w rzeźni (ubój normalny), sztuki powyżej 48 m-cy z uboju sanitarnego i z konieczności oraz powyżej 48 miesięcy sztuki padłe. Badaniu podlegają również owce i kozy w wieku powyżej 18 m-cy poddane ubojowi w rzeźni oraz pochodzące z uboju gospodarczego.

W 2014 roku zostały zbadane 62 sztuki bydła i 2 owce w rzeźni **-wyniki ujemne**.

3. Enzootyczna białaczka bydła (EBB) - zbadano na terenie powiatu pajęczańskiego w 2014 roku 1393 sztuki bydła powyżej 24 m-ca życia w 217 stadach **-wszystkie wyniki ujemne.**

4. Bruceloza bydła (BrB) – zbadano na terenie powiatu pajęczańskiego w 2014 roku 1393 sztuki bydła powyżej 24 m-ca życia w 217 stadach **(wyniki ujemne).**

5. Gruźlica bydła (Tbc) – zbadano na terenie powiatu pajęczańskiego w 2014 roku 2742 sztuki w wieku powyżej 6 tygodnia w **254 stadach (wszystkie wyniki ujemne).**

6. Bruceloza owiec – zbadano **46 sztuk w 6 gospodarstwach**, obejmując zgodnie z rozporządzeniem 5% zagród - **wyniki ujemne.**

7. Choroba pęcherzykowa świń – zbadano 10 sztuk w 10 stadach świń - **wyniki ujemne.**

8. Pryszczycza bydła – zbadano 10 sztuk w 10 stadach bydła - **wyniki ujemne.**

9. Pomór klasyczny u trzody chlewnej – zbadano 15 sztuk w 15 stadach świń, u dzików – zbadano 12 sztuk odstrzelonych przez myśliwych dzików **-wyniki ujemne.**

10. Dodatkowo w związku z wystąpieniem w Polsce afrykańskiego pomoru świń pobrano do badań wirusologicznych 4 próby od padłych dzików (krew i narządy wewnętrzne) **-wyniki ujemne.**

11. Wścieklizna zwierząt - przeprowadzono dwukrotne szczepienie lisów dzikich. Do badań monitoringowych w kierunku obecności markera szczepionkowego oraz poziomu przeciwciał pobrano 63 sztuki odstrzelonych lisów - **wyniki ujemne.**

Lekarze weterynarii prowadzący praktyki lekarsko- weterynaryjne na terenie powiatu pajęczańskiego zaszczepili w 2014r. **8164 psów** oraz **12 kotów** przeciwko wściekliznie.

12. Salmonella – nadzorowano:

	drób rzeżny: suma	brojlery kurze	brojlery kacze	brojlery indycze	brojlery gęsi	strusie
Ilość gospodarstw	8	5	0	0	2	1

W stadach wyżej wymienionych przeprowadzono 74 badania w kierunku Salmonelli (w 71 stadach brojlerów gatunku Gallus Gallus oraz 3 stadach gęsi).

Zbadano ogółem **1 848 571 sztuk drobiu**. (wyniki ujemne)

	fermy jaj konsumpcyjnych	kury nioski	przepiórki	inne
Ilość gospodarstw	4	4	0	0

W stadach wyżej wymienionych przeprowadzono 11 badań w kierunku pałeczek Salmonella objętych urzędowymi programami badań. Zbadano w tych stadach **ogółem 21 470 sztuk niosek** (wyniki ujemne).

13. Grypa ptaków o wysokiej zjadliwości HPAI- w tym celu pobrano 20 prób krwi od gęsi rzeźnych w jednym gospodarstwie, 10 prób krwi od kur niosek z wolnego wybiegu w 1 gospodarstwie oraz 5 prób krwi od strusi (**wyniki ujemne**).

14. Choroba niebieskiego języka – w 2 cyklach w 2014 roku zbadano ogółem 28 sztuk bydła w 4 stadach oraz 28 sztuk owiec w 5 stadach - razem 56 prób (**wyniki ujemne**).

15. IBR/IPV u bydła – zbadano 14 sztuk w 14 gospodarstwach (**wyniki ujemne**).

16. Gorączka Q u owiec – zbadano 14 sztuk w 14 gospodarstwach (**wyniki ujemne**).

B. Nadzór nad identyfikacją i rejestracją zwierząt.

Organy Inspekcji Weterynaryjnej sprawują nadzór w zakresie identyfikacji i rejestracji zwierząt. Organy Inspekcji Weterynaryjnej sprawując przedmiotowy nadzór:

1) mają w szczególności prawo do bezpośredniego dostępu do danych zawartych w rejestrze prowadzonym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w zakresie dotyczącym zwierząt gospodarskich oznakowanych, Polski Związek Hodowców Koni, Polskie Towarzystwo Kuców Szetlandzkich, Stowarzyszenie Hodowców i Użytkowników Kłusaków oraz Polski Klub Wyścigów Konnych w zakresie dotyczącym identyfikacji i rejestracji zwierząt z rodziny koniowatych i dokonywania korekt, uzupełnień w ww. rejestrach, a także do wprowadzania do rejestru zwierząt gospodarskich oznakowanych informacji o statusie epizootycznym siedzib stad,

2) przeprowadzają kontrole na miejscu w siedzibie stada dotyczące oznakowania i rejestracji zwierząt, w szczególności wypełniania obowiązku prowadzenia księgi rejestracji i wyposażenia bydła oraz koniowatych w paszporty,

Pracownicy Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Wieluniu przeprowadzili na terenie powiatu pajęczańskiego w roku 2014 kontrole w obszarze Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt (IRZ) oraz kontrole wymogów wzajemnej zgodności (CC) wg poniżej zamieszczonej tabeli

Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Wieluniu				
POWIAT (jednostka administracyjna)		Pajęczański		
OKRES SPRAWOZDAWCZY		rok 2014		
		Obszar A	Obszar B	Obszar C
1	LICZBA GOSPODARSTW WYTYPOWANYCH DO KONTROLI W DANYM ROKU	47	16	17
2	LICZBA SKONTROLOWANYCH GOSPODARSTW	47	16	17
3	LICZBA NIESKONTROLOWANYCH GOSPODARSTW	0	0	0
4	LICZBA GOSPODARSTW SKONTROLOWANYCH W RAMACH KONTROLI SPRAWDZAJĄCEJ	6	0	0
5	KONTROLE DODATKOWE	24	0	0
6	LICZBA SKONTROLOWANYCH ZWIERZĄT			
6.1.	BYDŁO	Obszar A		1044
6.2.	OWCE	Obszar A		0
6.3.	KOZY	Obszar A		5
6.4.	ŚWINIE	Obszar A		195
6.5.	RAZEM			1244
7	LICZBA GOSPODARSTW, W KTÓRYCH STWIERDZONO NIEPRAWIDŁOWOŚCI OGÓLEM	37	1	0
8	LICZBA SPORZĄDZONYCH I WPROWADZONYCH DO PA RAPORTÓW	77	16	17

C. Nadzór nad humanitarną ochroną zwierząt.

Ważnym elementem działalności i realizacji przez Inspekcję Weterynaryjną zadań ustawowych jest prowadzony przez nią nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt. Oprócz kontroli przestrzegania przepisów o ochronie zwierząt w gospodarstwach, w transporcie, a także podczas uboju zwierząt rzeźnych, Inspekcja Weterynaryjna w Polsce, jako jedyna tego typu służba w Unii Europejskiej, sprawuje również nadzór nad przestrzeganiem przepisów weterynaryjnych oraz przepisów dotyczących dobrostanu zwierząt w schroniskach dla bezdomnych zwierząt. Inspekcja Weterynaryjna kontroluje gospodarstwa utrzymujące zwierzęta, sprawdzając przestrzeganie przepisów o ochronie zwierząt, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarstw utrzymujących świnie, cielęta i kury nieśne.

Raport z kontroli gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie:

	BYDŁO	ŚWINIE	OWCE	KOZY	BROJLERY	NIOSKI	KONIE
Liczba gospodarstw	1730	1107	59	44	5	4	218
Liczba skontrolowanych gospodarstw	57	37	3	4	1	2	7

W zakresie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt w transporcie, Inspekcja Weterynaryjna prowadzi rejestry przewoźników oraz środków transportu zatwierdzonych do długotrwałego transportu, a także przeprowadza kontrole przy każdym prowadzonym załadunku oraz rozładunku zwierząt, podczas transportu drogowego, w miejscach docelowych, w punktach skupu, miejscach wysyłki, punktach kontroli i punktach przeładunku. Kontrole muszą obejmować odpowiednią liczbę zwierząt transportowanych każdego roku w obrębie każdego państwa członkowskiego.

Na koniec 2014 r. było zarejestrowanych 15 przewoźników zatwierdzonych do przewozów trwających do 8 godzin, natomiast brak przewoźników zatwierdzonych do przewozów powyżej 8 godzin. Przeprowadzono 35 kontroli weterynaryjnych środków transportu. Wydano 3 zezwolenia dla przewoźników transportujących zwierzęta. Wydano 13 licencji dla kierowców odpowiedzialnych za transport zwierząt.

Na koniec 2014 roku działalność związaną z obrotem zwierzętami, pośrednictwem w obrocie lub skupem zwierząt zajmowało się 8 podmiotów. Przeprowadzono 24 kontrole w w/w podmiotach.

W zakresie nadzoru nad humanitarną ochroną zwierząt terenowe organy Inspekcji Weterynaryjnej mają też obowiązek wydawania rolnikom zaświadczeń, że gospodarstwo spełnia minimalne warunki utrzymywania zwierząt (zapewnia dobrostan zwierząt) w zakresie, który jest niezbędny, by ubiegać się lub otrzymać pomoc finansową lub dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFORiGR). W 2014 r. terenowe organy Inspekcji Weterynaryjnej nie wydawały powyższych zaświadczeń

IV. Nadzór nad paszami oraz ubocznymi produktami pochodzenia zwierzęcego.

Wykaz podmiotów nadzorowanych przez Inspekcję Weterynaryjną na terenie powiatu pajęczańskiego w zakresie pasz prezentuje poniższa tabela.

W nadzorowanych podmiotach w roku 2014 przeprowadzono następujące kontrole weterynaryjne

Kontrole w zależności od rodzaju działalności w sektorze paszowym			
Rodzaj podmiotu działającego na rynku pasz	Liczba podmiotów działających na rynku pasz	Liczba urzędowych kontroli (inspekcji)	Liczba podmiotów będących przedmiotem wszczęcia postępowania administracyjnego lub karnego
Wytwórcy materiałów paszowych	215	10	0
Pośrednicy, dystrybutorzy i detaliści	21	18	0
Hodowcy zwierząt gospodarskich	2168	48	1
Wytwórcy karm dla zwierząt domowych	1	4	0
Innego rodzaju działalności w zakresie pasz	8	8	0
Łącznie	2413	88	1

Urzędowa kontrola pasz objęła badaniami monitoringowymi gospodarstwa, punkty obrotu pasz oraz wytwórnie pasz i materiałów paszowych.

W roku 2014 pobrano następujące ilości próbek:

Pobieranie próbek w zależności od rodzaju działalności w sektorze paszowym		
Rodzaj podmiotu działającego na rynku pasz	Ilość pobranych próbek	
	Poddane badaniom	W tym niespełniające wymagań
Wytwórcy materiałów paszowych	13	0
Wytwórcy karm dla zwierząt domowych	5	0
Hodowcy zwierząt gospodarskich	15	0
Łącznie	33	0

Badania monitoringowe w 2014 roku zostały przeprowadzone w podanych poniżej kierunkach:

Lp	Kierunek badania	Liczba pobranych próbek
1	Wykrywanie obecności pałeczek z rodzaju Salmonella	6
2	Wykrywanie obecności przetworzonego białka zwierzęcego w paszach metodą mikroskopową	5
3	Oznaczanie zawartości rtęci w paszach	1
4	Oznaczanie zawartości arsenu w paszach	2
5	Oznaczanie zawartości metali (Pb, Cd) w paszach	2
6	Wykrywanie i oznaczanie zanieczyszczeń kokcydiostatyków jonoforowych (lasalocid, salinomycyna, monenzyna) i nikarbazy w paszach typu Finiszera dla brojlerów, paszach dla kur niosek oraz zwierząt, u których nie stosuje się kokcydiostatyków (paszach innych niż docelowe)	2
7	Zawartość zanieczyszczeń botanicznych (sporysz, rącznik, nasiona chwastów zawierających subst. toksyczne, niepożądane nasiona i owoce)*	1
8	Oznaczenie zawartości mikotoksyn	1
9	Oznaczanie zawartości pestycydów fosforoorganicznych	1
10	Oznaczanie zawartości dioksyn w paszach	1
11	Badanie zawartości makroelementów (P, Ca, Mg, Na, K) w mieszankach paszowych i chlorków w materiałach paszowych	1
12	Wykrywanie i ilościowe oznaczanie organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO)	1
13	Badanie szkodników żywych	1
14	Badanie zawartości białka ogólnego, tłuszczu surowego, skrobi i cukrów i szacowanie EM w mieszankach paszowych dla drobiu	1
15	Oznaczanie zawartości pestycydów chloroorganicznych	1
16	Badanie homogeniczności mieszanek paszowych	1
17	Wykrywanie substancji przeciwbakteryjnych w wodzie	5
	Łącznie	33

Inspekcja Weterynaryjna prowadzi również nadzór nad ubocznymi produktami pochodzenia zwierzęcego obejmującymi transport, przetwarzanie oraz stosowanie. W 2014 roku przeprowadzono następujące kontrole:

Kontrole w zależności od rodzaju działalności w sektorze ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego			
Rodzaj podmiotu działającego na rynku u.p.p.z.	Liczba podmiotów działających na rynku u.p.p.z.	Liczba urzędowych kontroli (inspekcji)	Liczba podmiotów będących przedmiotem wszczęcia postępowania administracyjnego lub karnego
Transport ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego	4	4	0
Zakłady prowadzące działalność techniczną na ubocznych produktach pochodzenia zwierzęcego o produktach pochodnych do celów poza łańcuchem paszowym	5	5	0
Inne podmioty zarejestrowane	1	1	0
Łącznie	10	10	0

V. Informacja dotycząca nadzoru nad zakładami produkującymi żywność pochodzenia zwierzęcego na terenie powiatu pajęczańskiego.

Organy Inspekcji Weterynaryjnej odgrywają podstawową rolę w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem produktów pochodzenia zwierzęcego. Pozyskiwanie, chów, wytwarzanie, oczyszczanie, ubój, rozbiór, przetwarzanie, pakowanie, przepakowywanie, przechowywanie lub transport produktów pochodzenia zwierzęcego to czynności składowe „produkcji”, nad którymi ma nadzór Inspekcja Weterynaryjna. Kontrole urzędowe są konieczne, w celu sprawdzenia, że podmioty działające na rynku spożywczym stosują się do przepisów w zakresie higieny i bezpieczeństwa żywności.

Na terenie powiatu **Pajęczno** pod nadzorem sanitarno- weterynaryjnym tutejszego Inspektoratu Weterynarii znajduje się 72 firm i zakładów branży mięsnej (mięsa czerwonego i mięsa białego) i branży mleczarskiej wraz z punktami skupu mleka, fermy jaj konsumpcyjnych, podmioty zajmujące się transportem i pośrednictwem w obrocie produktami pochodzenia zwierzęcego, zakłady prowadzące działalność marginalną ograniczoną i lokalną i inne.

Zakłady spełniają wymagane prawem krajowym i Unii Europejskiej warunki weterynaryjne i w zależności od rodzaju prowadzonej działalności są zatwierdzone lub zarejestrowane decyzjami Powiatowego Lekarza Weterynarii w Wieluniu i zakwalifikowane do poszczególnych grup. Są to:

- a. 13 zakładów branży mięsa czerwonego (rzeźnie, zakłady rozbioru i przetwórstwa mięsa czerwonego), w tym 11 zakładów prowadzi działalność produkcyjną w zakresie

uboju trzody chlewnej i bydła, 10 zakładów prowadzi działalność produkcyjną w zakresie rozbioru mięsa wieprzowego i/lub wołowego i 2 zakłady prowadzące działalność produkcyjną w zakresie przetwórstwa mięsa wieprzowego i/lub wołowego. Wszystkie zakłady posiadają zatwierdzenie do handlu, czyli do produkcji i sprzedaży na cały rynek Unii Europejskiej oraz część z nich posiada uprawnienia eksportowe do krajów trzecich.

- b. 2 zakłady branży mięsa białego- jeden zakład zatwierdzony do produkcji i sprzedaży na rynek Unii Europejskiej- Ubojnia Drobiu w Gawłowie (prowadząca ubój drobiu i rozbiór mięsa drobiowego) oraz drugi zakład prowadzący rozbiór mięsa drobiowego i produkcję surowych produktów mięsnych z mięsa drobiowego (kebab) -zakład „EUROPE TRADE” w Sulmierzycach,
- c. 1 zakład branży mleczarskiej- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Pajęcznie, prowadząca skup i przetwórstwo mleka, zatwierdzona do produkcji i sprzedaży na rynek Unii Europejskiej i posiadająca uprawnienia w zakresie eksportu swoich produktów do krajów trzecich,
  - a. 6 podmiotów prowadzących rozbiór i przetwórstwo mięsa w ramach działalności marginalnej lokalnej i ograniczonej (dział mięsny sklepu Intermarche w Pajęcznie i zakłady w Stróży, Makowiskach, Strzelcach Wielkich i Brzeźnicy Nowej), oraz 1 podmiot zajmujący się produkcją obrobionych, lub przetworzonych produktów rybołówstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej.
  - b. 4 podmioty prowadzące sprzedaż bezpośrednią.
  - c. 4 podmiotów zajmujących się prowadzeniem transportu produktów pochodzenia zwierzęcego.
  - d. 2 pakownie jaj kurzych konsumpcyjnych
  - e. 9 podmiotów zajmujących się prowadzeniem pośrednictwa w obrocie żywnością pochodzenia zwierzęcego.
  - f. 6 ferm produkcji jaj kurzych konsumpcyjnych.
  - g. 5 kół łowieckich pozyskujących zwierzęta łowne na własne potrzeby.

Kontrole w tych zakładach odbywają się z częstotliwością określoną w planach kontroli opracowanych przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w Wieluniu i Instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii, które zakładają przeprowadzenie w każdym zakładzie kontroli kompleksowej okresowej i następnie analizy ryzyka, która wyznacza następnie minimalną częstotliwość kontroli. W zakładach produkujących żywność pochodzenia zwierzęcego odbywają się kontrole szczegółowe wszystkich warunków i wymagań weterynaryjnych w

zakładzie, wykonywane przez pracowników Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Wieluniu wraz z udokumentowaniem kontroli na protokole SPIWET. Dodatkowo wykonywane są kontrole w zakładach w ramach nadzoru przez wyznaczonymi przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w Wieluniu urzędowymi lekarzami weterynarii, wykonywane zgodnie z wyznaczeniem, którzy w zakładach ubojowych prowadzą stały nadzór- w trakcie całego cyklu ubojowego.

Na terenie powiatu Pajęczno w zakładach ubojowych przeprowadzono w 2014r. nadzór nad ubojem następującej ilości zwierząt:

Lp.	Rodzaj zwierząt rzeźnych	Ilość ubitych zwierząt
1	Trzoda chlewna	141455
2	Bydło ogółem	3365
3	Kurczęta rzeźne	702300
4	Owce	48
5	Dziki	154
6	Zwierząt ubite w gospodarstwie (świnie)	608
7	Kozy ubite w gospodarstwie	0

Na terenie Powiatu Pajęczno znajduje się dodatkowo:

- a. 16 punktów skupu mleka (należące do OSM Pajęczno)
- b. 3 stacji niskiego schładzania (należące do OSM Radomsko), które są obecnie kontrolowane nie rzadziej niż 1 razy w roku.

Na terenie powiatu Pajęczno znajduje się 622 gospodarstw, w których prowadzi się produkcję mleka i sprzedaż do podmiotów skupowych. W 2014 r. przeprowadzano kontrole w zakresie sprawdzenia warunków weterynaryjnych przy pozyskiwaniu mleka w gospodarstwie.

Największym podmiotem skupującym mleko surowe z gospodarstw jest Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Pajęcznie, która już z ponad 85 gospodarstw prowadzi indywidualny odbiór mleka ze zbiorników schładzających. Drugim dużym podmiotem skupowym jest Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Radomsku.

Z terenu powiatu Pajęczno prowadzono wysyłki mięsa wieprzowego do Ukrainy, Mongolii, Turkmenistanu, Haiti, Wybrzeża Kości Słoniowej, Hongkongu oraz wysyłki lodów mlecznych do Libii, Chorwacji oraz Bośni i Hercegowiny.

Pracownicy Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Wieluniu prowadzą ponadto pobieranie próbek do badań monitoringowych w zakresie pozostałości chemicznych, biologicznych

i produktów leczniczych u zwierząt żywych, w tkankach lub narządach zwierząt po uboju, w środkach spożywczych pochodzenia zwierzęcego oraz w środkach żywienia zwierząt.

W 2014r. w w/w zakresie zostało pobranych w rzeźniach i w gospodarstwach 133 próbek.

W w/w wymienionych zakładach przeprowadzono w 2014r. ogółem 209 kontrole, w tym 4 kontroli środków transportu.

VI. Weterynaryjna kontrola w handlu pomiędzy Rzeczpospolitą Polską, a państwami członkowskimi Unii Europejskiej, a także przy imporcie do Polski z krajów nienależących do Unii Europejskiej.

Kontrola weterynaryjna w handlu jest to kontrola zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego wykonywana w ramach nadzoru nad obrotem nimi pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej - czyli w ramach wspólnego rynku. Zgodnie z polityką Unii Europejskiej w zakresie swobodnego przepływu zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego, rynek wewnętrzny obejmuje obszar wszystkich państw członkowskich bez granic wewnętrznych.

W myśl generalnej reguły wzajemnego uznawania wyników kontroli przeprowadzonych przez służby poszczególnych państw członkowskich, przesyłka zwierząt lub produktów pochodzenia zwierzęcego, która została poddana kontroli przeprowadzonej przez organy Inspekcji Weterynaryjnej w sposób zgodny z obowiązującym prawem wspólnotowym, przy wprowadzeniu jej do obrotu na terytorium jednego z krajów członkowskich, może być bez dodatkowej kontroli wprowadzona do obrotu w każdym innym kraju będącym członkiem Wspólnoty.

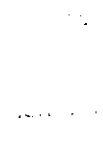
W wyniku tak przeprowadzonej kontroli państwo członkowskie musi jednak zagwarantować, iż przesyłki zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego:

- 1) Spełniają wszystkie szczegółowe normy i standardy weterynaryjne określone w przepisach o zdrowiu zwierząt i zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w przepisach o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich lub przepisach o bezpieczeństwie zdrowotnym produktów pochodzenia zwierzęcego;
- 2) Są oznakowane, etykietowane oraz zaopatrzone w świadectwo zdrowia lub inny wymagany dokument, który towarzyszy im aż do ostatecznego odbiorcy wskazanego w tym dokumencie;
- 3) Pochodzą od podmiotów, które podlegają regularnym kontrolom weterynaryjnym;
- 4) Nie pochodzą od podmiotów, ani z terenów lub regionów, które są przedmiotem restrykcji administracyjnych lub środków ochronnych wprowadzonych z powodu

podejrzenia lub wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania;

- 5) Będą transportowane w odpowiednich środkach transportu, których stan jest zgodny z zasadami określonymi w prawie wspólnotowym.

Powiatowy Lekarz Weterynarii w Wieluniu, na realizację wyżej opisanych zadań na terenie nadzorowanych powiatów, przeznaczył środki pieniężne z budżetu Państwa łącznie w kwocie 2 945 539, 73 zł.

 } *bruce*